

Sammanfattningsvis: Sättet att resonera i den här boken bjuder ett visst motstånd. Jag kan dock se att denna typ av svårighet, detta motstånd, då och då, också har sin plats i dagens förkunnelse. Enkla och snabba svar på svåra frågor gräver som bekant inte djup i tron. En sida av trons liv är att tron alltid behöver få utmana den troende. Inte minst om den troende tar på allvar detta oerhörda att Gud en gång sa åt Abraham att offra sin son Isak. Frågan denna omläsning lämnar kvar hos mig, den fråga jag inte kommer ifrån är: Vilken text i Gamla testamentet behöver jag placera mig i och ta med andra till för att på djupet reflektera över och förkunna trons villkor i en tid som denna? Det här är en bok jag varmt rekommenderar.

Mikael Hallenius, Akademi för Ledarskap och Teologi

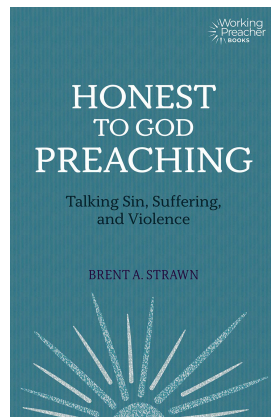
DOI: 10.58412/hyb.v1i1.10645

Brent A. Strawn, *Honest to God Preaching: Talking Sin, Suffering, and Violence* (Minneapolis: Fortress, 2021), ISBN: 9781506461267

Den välkände amerikanske teologen Stanley Hauerwas brukar säga att alltför många kristna verkar ha fått för sig att Guds främsta egenskap är att "Gud är trevlig" och att kyrkans kallelse därför också är att vara "trevlig". Problemet med det är, säger Hauerwas med glimten i ögat, att det i längden blir fruktansvärt tröttsamt att hela tiden bara umgås med "trevliga" människor.

Det ligger mycket i det Hauerwas säger – mer än som kanske är uppenbart vid första anblicken. Men problemet med "trevlighet" är kanske inte främst att vi går under av tristess, utan att vi riskerar att fångas i mörkläggning, tanklöshet och våld som till syvende och sist berövar oss möjlighet till ett helande på djupet.

Det är något av detta som Brent Strawn, professor i Gamla testamentet vid Duke University i USA, reflekterar kring i sin bok *Honest to God Preaching: Talking Sin, Suffering, and Violence*. Hans primära int-

resse är att studera hur Israels folks ärlighet, såsom det återspeglas i Gamla testamentets texter, tar sig uttryck i förhållande till tre centrala områden: synd, lidande och våld. För varje område analyserar han ett antal olika bibeltexter och försöker dra lärdomar för hur kyrkan idag kan predika över dessa områden. Men boken går egentligen betydligt längre än så. Den försöker visa hur ärlighet inom dessa områden i kyrkans liv i stort möjliggör försoning, helande och tillfrisknande. Därför är boken av intresse inte bara för predikanter, utan för alla som funderar över hur ärlighet kan se ut i det kristna livet.

Strawn inleder med att lyfta fram ett påstående från Anonyma Alkoholister: ”vi är lika sjuka som våra hemligheter” och frågar sig om det verkligen är möjligt att få uppleva försoning och helande om vi lever i mörkläggning och självförnekelse? Svaret är naturligtvis ”nej”, inte bara utifrån den psykologiska insikten att ju fler hemligheter, desto mer sjukdom, utan också därför att vi har att göra med en Gud inför vilken inga hemligheter kan döljas och som erbjuder ett helande som går djupare än all vår synd och förljugenhet.

För författaren är Gamla testamentet ett storslaget exempel på hur ärlighet inför Gud kan se ut. Han menar att Gamla testamentet ger oss ett slags ”manus” för hur vi idag i kyrkan kan hantera ärlighet i förhållande till synd, lidande och våld, tre områden som är djupt invävda i varandra.

Strawn börjar med synd och slår fast att vi endast känner till Israels folks misslyckanden och synd eftersom de var ärliga nog att dela dem med oss (inte därför att de var sämre än vi är idag). Berättelserna vi möter är inte ett uttryck för ett slags evigt skuldbeläggande, utan de handlar om bekännelse i sökande efter förlåtelse och försoning. I detta kapitel lyfter han särskilt fram två otrohetsaffärer: dels berättelsen om guldkalven, dels berättelsen om kung David och Batseba. I den första möter vi ett folk som Gud nyss befriat från slaveriet i Egypten och som så att säga är otrogna redan på bröllopsnatten. I den andra möter vi den store och hyllade kungen som sägs vara en ”man efter [Guds] sinne” (1 Sam 13:14), men som här visar sig vara inget mer än en äktenskapsbrytare och mördare. Men båda berättelserna, säger Strawn, landar i slutändan i en ärlig bekännelse

av synd som leder till förlåtelse. På så sätt blir de ett uttryck för att det inte kan finnas någon framtid utan en sådan bekännelse och förlåtelse. Han påpekar också att vår oförmåga till ärlighet i fråga om synd gör det svårt att både ge och ta emot förlåtelse. Och kanske, säger han, är det omvända lika sant: om vi inte vågar tro att det finns förlåtelse, drivs vi lätt till falskhet. Här har förkunnelsen enligt honom en otroligt viktig uppgift.

Strawn går sedan vidare med frågan om ärlighet och lidande. Förutom flera psaltarpsalmer och Klagovisorna, är det stora exemplet i detta kapitel berättelsen om slaveriet i Egypten, ett slaveri som var resultatet av faraos despotiska nationalism och rasism, det vill säga hans synd. Ärligheten tar sig här främst uttryck i sorg, hågkomst och vrede, något som måste få komma fram för att ett helande ska bli möjligt. Men det är ingen enkel väg. Det går sällan snabbt. Men det finns en väg framåt om vi vågar vara ärliga med vårt lidande och inte försöker förpacka det i en slags from hurtighet.

Det tredje området som Strawn tar upp är frågan om våld (både eget och andras). Här studerar han särskilt de så kallade ”förbannelsepsalmerna” (bland annat Psalm 58 och 137). Det här är utan tvekan svåra texter. Men det är kanske just genom en sådan brutal ärlighet som de uppvisar – genom att utan skönmålning återberätta, minnas och våga säga sanningen om sitt och andras fruktansvärda trauman (i det är fallet den babyloniska exilen) – som vägen mot ett helande är möjligt. Förnekelse eller överslätning fungerar inte. Vi bör vidare, säger Strawn, komma ihåg att ”hämndfantasier” är ”normala” reaktioner på övergrepp och kränkning, och att de i dessa psalmer mer handlar om Guds skipande av rättvisa än om att själv få ge igen. Och framför allt är det ”fantasier” som uttalas i gudstjänst och bön inför Gud. I bönen kan vårt hat och vår vrede både släppas lös och tyglas på en och samma gång.

Strawn drar sedan samman trådarna i ett sista kapitel och ger förslag på hur kyrkan i sin förkunnelse kan lära av Israels och Gamla testamentets ärlighet. Det handlar då inte om att förkunnaren ska vända ut och in på sig själv, utan ärligt ska våga predika över rättframma bibeltexter om synd, lidande och våld och hur dessa texter kan skapa rum inför Guds ansikte

som rymmer såväl beklännelse, sorg och vrede, som förlåtelse, helande och tillfrisknande. Han skriver: ”Israels ärlighet, vår homiletik” (153). Vi har, säger Strawn, lätt att antingen fastna i mörkläggnings eller drabbas av voyeurism. I detta dilemma är Israels ärlighet ingen anledning till oro, utan tvärtom en stor gåva.

Strawn ger oss en spännande och eftertänksam inblick i en ärlighet som kan bära bortom klyschorna. Men det finns saker som jag hade önskat att han hade reflekterat mer över. Finns det inte exempel i Gamla testamentet (liksom Nya) på texter som så starkt andas ideologiska intressen att dessa vinner över ärligheten? Hur ska de i så fall hanteras? Hur ska (förment) gudomligt våld förstås? Att försvara det med att säga att Gud inte kunde, givet våldet i världen, beskydda Israel helt utan våld, är det att förhålla sig ärligt till texterna och Bibeln som helhet? Behövs det inte en mer kristologisk (och kanonisk) läsning av Gamla testamentet, än vad Strawn ger för handen? Och vad händer i en kyrklig miljö – som befinner sig i en kultur präglad av rädsla och våld – som uppmuntrar läsning av bibliska ”våldstexter”, men som inte samtidigt vill problematisera det våld som beskrivs? Även om boken framför allt inriktar sig på kyrkans förkunnelse, hade jag också gärna sett en reflektion kring hur kyrkan idag kan skapa praktiker, liturgier och sånger som inte flyr detta med synd, lidande och våld. Predikan kan väl knappast stå på egna ben när det gäller detta?

Strawn har, dessa frågor till trots, skrivit en viktig och välbehövlig bok om ärlighet i Gamla testamentet som ett ”manus” för kyrkan allmänhet och för den kristna förkunnelsen i synnerhet. I en kultur vars mest framträdande drag är – enligt filosofen Harry Frankfurt – att ”det finns så mycket bullshit”, då räcker det inte bara med att ha det ”trevligt”, att vara ”sann mot sig själv” eller att ge och söka bekräftelse. Då behövs ett klarspråk som bottenar i en lång tradition som har burit genom århundraden och som därför kan bära än idag. Med denna bok hjälper oss Strawn att börja ta steg mot ärlighet inför synd, lidande och våld, och därmed även steg mot försoning, helande och fred.

Bengt Rasmusson, teolog och förläggare på Spricka förlag

DOI: 10.58412/hyb.v1i1.10648